

250 jaar Zeeuwsch Genootschap

In 2019 bestaat het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen (Genootschap) 250 jaar. Zeeland kan daar met recht trots op zijn. Niet alleen omdat het genootschap springlevend is en een grote reputatie geniet die tot ver over de provinciegrenzen reikt, maar ook omdat het de op één na oudste wetenschappelijke organisatie is in Nederland. Het jubileum in 2019 wordt daarom groots gevierd, niet alleen in de vestigingsplaats Middelburg en de stad van oprichting Vlissingen, maar ook in andere delen van Zeeland. Aan het eind van het jubileumjaar, zo luidt de doelstelling, moeten alle Zeeuwen het nodige hebben gemerkt van de festiviteiten, het genootschap zelf en van de bedrijven en de overheden die het allemaal mogelijk maakten.

De provincie Zeeland heeft inmiddels toegezegd de festiviteiten te zullen ondersteunen.

Wij zijn trots dat in het Comité van Aanbeveling 250 jaar Zeeuws Genootschap zitting hebben genomen:

drs. J.M.M. Polman, Commissaris van de Koning, voorzitter

dr. T. Brandenburg, voorzitter Wetenschappelijke Raad Zeeland

prof. dr. B. van den Brink, dean University College Roosevelt

ir. A.P. de Buck, voorzitter College van Bestuur Hogeschool Zeeland

W.M. (Jim) Goedhart, consultant, mede-oprichter van De Zeeuwse Connectie

mevr. Scarlett Kwekkeboom-Janse, ondernemer, zakenvrouw van het jaar 2001

drs. R.J. van der Zwaag, voorzitter Vereniging van Zeeuwse Gemeenten

Een overzicht van de jubileumactiviteiten

15 juni 2019: Sint Jacobskerk Vlissingen: feestelijke bijeenkomst met symposium, receptie en concert

Het Genootschap werd in 1769 opgericht in Vlissingen en verhuisde in 1801 naar Middelburg. De Scheldestad was al in 1795 in beslag genomen door de Fransen en verkeerde als gevolg daarvan in economisch zwaar weer. Het jubileumfeest brengt het Genootschap voor even weer terug in Vlissingen en daarmee de herinnering aan de bijzondere wetenschappelijke en literaire cultuur van die stad in de 18e eeuw. Het waren immers ook de jaren van toonaangevende schrijvers en dichters als Betje Wolff, Jacobus Bellamy en Antony van der Wordt.

250 jaar Zeeuwsch Genootschap

De bijeenkomst bestaat uit een middag- en een avondprogramma. 's Middags is er een symposium waar onder andere zal worden stilgestaan bij het 250-jarig jubileum. Daarnaast is er de hulding door prof. dr. Jan Peter Balkenende van de winnaar van de Genootschapsprijsvraag. En ten slotte zal met een druk op de knop de dan geheel gerealiseerde digitalisering van onze oudste collectie on line toegankelijk worden gemaakt. Het symposium wordt afgesloten met een receptie voor alle aanwezigen. 's Avonds is er, ook in de Sint-Jacobskerk, een concert door de Van Swieten Company, één van Nederlands toonaangevende ensembles op het gebied van oude muziek. Het programma bestaat uit werken van diverse componisten uit de tweede helft van de 18e eeuw, waaronder ook Zeeuwse. Een aantal leden van het ensemble zal op deze dag een workshop oude muziek verzorgen voor leerlingen van de Zeeuwse Muziekschool.

2017-2019: De prijsvraag

Net als tegenwoordig was het Genootschap in de 18e eeuw actief met lezingen en publicaties. Een zeer belangrijke pijler was in die tijd ook het uitschrijven van prijsvragen over wetenschappelijke toepassingen. Tussen 1769 en 1786 waren er maar liefst 36 prijsvragen. Halverwege de 19e eeuw verdween dit fenomeen. Naar aanleiding van het 250-jarig jubileum is besloten de draad weer op te pakken en een prijsvraag uit te schrijven. In 2017 was er een oproep om geschikte vragen te bedenken. Uit de inzendingen is er één geselecteerd: *Geef een visie op Zee-land-schap*. Het thema refereert aan de unieke ligging van Zeeland als land, ingeklemd tussen zeearmen. Aan inzenders wordt gevraagd in ongeveer 8.000 woorden creatieve voorstellen te doen voor het ontwikkelen van een *Zee-land-schap* voor de delta. Het winnende essay zal in druk verschijnen. Aan de winnaar zal bovendien een verguld zilveren Genootschap in 1770 is ontworpen.

9 maart 2019: De Denker des Vaderlands

De Activiteitencommissie van het Genootschap organiseert een filosofisch symposium. Dan zal de Denker des Vaderlands, prof. René ten Bos, tezamen met twee co-referenten reflecteren op de zoektocht naar een nieuw wetenschapsfilosofisch model omdat het Cartesiaans wetenschapsmodel onder druk zou staan. Ten Bos publiceerde onlangs nog "Dwalen door het antropoceen" waarin hij zich onder meer afvraagt of de mens een pest of een zegen is voor de aarde.

250 jaar Zeeuwsch Genootschap

2018-2019: De boeken

Rondom het jubileum zullen drie boeken verschijnen:

1. Een omvangrijk en van vele illustraties voorzien boek over de verzamelingen van het genootschap.
2. Een Nederlandstalige bundel over een aantal saillante gebeurtenissen en ontwikkelingen in het 250-jarig bestaan van het Genootschap. Maar liefst 18 gerenommeerde auteurs binnen en buiten Zeeland zijn bereid gevonden een bijdrage te leveren.
3. Een Engelstalige bundel over het ontstaan en de functie van genootschappen zoals het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in verschillende landen

2019: De exposities

Het Genootschap heeft in de loop van haar 250-jarig bestaan een omvangrijke eigen collectie opgebouwd van boeken, manuscripten, muziekstukken, historische voorwerpen, kunstnijverheid, schilderijen, prenten, muziekinstrumenten, munten, landkaarten en archeologische, historische en natuurhistorische voorwerpen. Deze verzameling is onder andere te zien in het Zeeuws Museum, het Zeeuws Maritiem muZEEum, het Zeeuws Archief en de Zeeuwse Bibliotheek. 21 gedreven conservatoren van het genootschap zien toe op beheer en onderhoud. In het jubileumjaar zal een deel van de collectie in de provincie worden geëxposeerd: Goes, Oostkapelle, Axel, Zierikzee, Sluis en Sint Maartensdijk.

Goes

Historisch Museum De Bevelanden: *Geen cent te veel, tol in Zeeland*

De tentoonstelling laat de achtergronden zien van de tolheffing in Zeeland. De bezoekers zien de verschillende locaties waar deze werd geïnd en krijgen een indruk van het belang en de ontwikkeling van deze vorm van belasting in Zeeland. De nadruk zal hierbij zoveel mogelijk liggen op de Bevelanden.

Oostkapelle

Museum Terra Maris: *De Vikingen komen!*

Achter de duinen van de noordelijke kust van Walcheren lag in de vroege middeleeuwen de nederzetting Walichrum. Sinds 1648 zijn de resten hiervan op het strand tevoorschijn

250 jaar
Zeeuwsch
Genootschap

gekomen: de duinen waren er ‘overheen gewandeld’. In Museum Terra Maris is een expositie te zien over deze nederzetting en de strandvondsten. Bezoekers kunnen ervaren hoe de mensen op Walcheren leefden en hoe de contacten met buitenstaanders waren. Ook wordt het verhaal van het ontstaan van deze verzameling verteld.

Axel

Museum Het Warenhuis: Geologie van Zeeuws-Vlaanderen (Zoek mee, kijk naar benee)

De grens tussen Vlaanderen en het Schelde-estuarium is van groot belang voor de kennis van de tertiaire geschiedenis van West Europa. Nergens anders zijn zoveel fossielen gevonden als op de stranden van Zeeuws -Vlaanderen en Walcheren. Deze tentoonstelling laat fossielen zien die zijn gevonden bij bodemonderzoek, boringen en ontsluitingen langs de Zeeuws-Vlaamse stranden. Daarnaast zijn er excursies naar de Meester Van de Heijdengroeve bij Nieuw-Namen, de enige plaats in Europa waar de overgang van Pliocen naar Pleistoceen is te zien.

Zierikzee

Stadhuismuseum: fossielensafari

Van juli tot november 2019 zal in het Stadhuismuseum een tentoonstelling plaatsvinden van de fossielencollectie van het Genootschap. Dit is een bijzondere collectie die een groot deel van de landfauna van het Pleistoceen omvat en ook de zeezoogdierfauna van oudere periodes. Doel van de tentoonstelling is om het publiek kennis te laten maken met de wetenschappelijke rijkdom van de Genootschapscollectie, en mensen een inkijkje te geven in het leven in het Pleistoceen, en hoe Zeeland er in die tijd uit heeft gezien.

We nemen de mensen mee op safari langs Mastodonten, Mammoeten, reuzenherten, steppewistenten en al het moois dat de collectie te bieden heeft!

Sluis

Belfort: (1) De wording van het land en (2) Staats-Vlaanderen en de Republiek

Aan de hand van reproducties van kaarten uit de Zelandia Illustrata wordt een tweetal kleine exposities georganiseerd. Een zal gaan over de wording van het Zeeuwsvlaamse landschap onder meer door inundaties. De andere gaat over de strijd in Zeeuws Vlaanderen tussen de

250 jaar
Zeeuwsch
Genootschap

legers van Spanje en van de Republiek. De tentoonstelling is gekoppeld aan een minisymposium.

Sint Maartensdijk (Tholen)

Het oude stadhuis: De pelgrimsbokaal en ander kerkzilver uit Tholen

De pelgrimsbokaal van het Sint Jacobsgilde uit Sint Maartensdijk werd tezamen met twee andere zilveren objecten in 1922 door de Gemeente St. Maartensdijk aan het Zeeuws Genootschap in bruikleen gegeven. Het gaat hier om uiterst kostbaar zilver, dat men enige jaren geleden graag terug wilde hebben. Om redenen van beveiliging is dit toen niet gebeurd. Dit prachtige zilver zal nu toch voor één dag terug komen naar Sint Maartensdijk en daar worden tentoongesteld in het oude stadhuis, dat tegenwoordig een restaurant is.

2019 en volgende jaren: Lustrumactiviteiten voor de jeugd

In het lustrumjaar wil de Commissie Jeugd jonge mensen op duurzame wijze betrekken bij het KZGW. Dit met verschillende activiteiten voor verschillende doelgroepen. Voor basisscholieren zouden wij de succesvolle Kidscolleges willen laten houden door conservatoren, over de geschiedenis en de collectie van het Genootschap. Voor middelbare scholieren is een wetenschapsmarkt geschikt, waar zij ideeën op kunnen doen voor hun profielwerkstuk. Daarnaast willen wij Pabo-leerlingen kennis laten maken met de Genootschapscollectie, en hen uitdagen om op basis hiervan lesmateriaal te ontwerpen. Tot slot kunnen studenten van het University College Roosevelt een rol spelen in het breed delen van de geschiedenis en de schatten van de Genootschapscollectie – met filmpjes, vlogs en via sociale media.

2019: Ook het Zeeuws Museum in Middelburg

Naast deze op initiatief van het Genootschap georganiseerde activiteiten organiseert het Zeeuws Museum (voortgekomen uit het Genootschapsmuseum) in verband met het 250-jarig bestaan van het Genootschap in eigen beheer een tentoonstelling met als thema Wetenschap en verlenen het Zeeuws Archief en de Zeeuwse Bibliotheek, waar ook collecties van het Genootschap worden beheerd, hun medewerking.